

oud MORPHY NIEUWS

Periodiek van de
Stichting Oud Morphy
Nummer 4 – Maart 2026

**Uitnodiging voor het
simultaanschaak op 20 maart 2026**

Voorwoord bij het 4^e Periodiek

Waarde Lezer,

Dit Periodiek is gewijd aan een tweetal oud-Morphianen die ons door het overlijden ontvallen zijn. Dat is ten eerste Frank Molenaar, die tot op hoge leeftijd actief bij Morphy bleef. Frank bezocht menigmaal de dies, het Lustrum en verdere activiteiten. Wij gedenken hem met een in memoriam en een bijdrage van een lid van zijn societeit in Den Bosch.

In de tweede plaats is een in memoriam opgenomen voor een jongere oud- Morphiaan, te weten Will Vollebregt. Ook hij was lange tijd actief bij Morphy en was een serieus wedstrijdleader.

Vlak voor het verschijnen van deze uitgave bereikte ons het bericht dat Jan Timman is komen te overlijden. Hoewel hij officieel geen Morphy lid was, was hij wel ereid en gaf bovendien tot tweemaal toe een schaaksimultaan voor Morphy. Wij zullen in een komende uitgave aandacht aan deze bijzondere schaker schenken.

Maar er is ook reden tot vreugde: er is op 20 maart een simultaanschaak door Hans Bohm voor (Oud) Morphy. De uitnodiging treft u in deze uitgave aan.

En last but not too late: de nieuwe rubriek Van Zwet aan Zet is van start gegaan met een lezenswaardige bijdrage over het Snelschaak van 1953.

Namens de Redactie van Oud Morphy Nieuws:

Willem Bierens de Haan

Freek Moorman van Kappen

KOPIJ gevraagd voor het komende nummer van Oud Morphy Nieuws! Alle oud leden mogen een bijdrage leveren, graag per e-mail aan Oud Morphy toesturen.

NOTA BENE: Nieuwe bankrekening voor Oud Morphy! De stichting kan op de volgende manier gelden ontvangen: overboeking op bankrekening (IBAN) NL 45 RABO 0116 2896 35 tnv LSV Minerva ovv Bijdrage GB oudleden Morphy. De oude ABNAMRO-rekening werkt niet langer. Past u een automatische overschrijving aan?

UITNODIGING

Op vrijdag 20 maart a.s. komt Hans Bohm naar Leiden voor Morphy.

Er is het volgende programma:

18u00 avondmaaltijd (kosten ca € 12,-) restaurant De Bierbengel, Langebrug, Leiden

20u00 begin schaaklezing, Bibliotheek Minerva

21u00 begin schaaksimultaan, Bibliotheek Minerva

Opgave tevoren voor diner en/of simultaan: morphy@lsvminerva.nl

In memoriam Frank Molenaar (1928-2024): meer filosoof dan jurist?

De eerste keer dat ik Frank Molenaar sprak ging het over *De weg tot het inzicht*, een filosofisch boek dat in 1928, bijna 100 jaar geleden, door mijn grootvader geschreven is. Ik vond het bijzonder dat Frank dit boek kende. Het boek behoort immers niet tot de gebruikelijke vakliteratuur voor juristen en het filosofische boek is reeds geruime tijd in vergetelheid geraakt. Wat de vakliteratuur aangaat: Frank was gepromoveerd aan de toenmalige Rijksuniversiteit Leiden op 26 september 1973 over het onderwerp: *Een hele onderneming. Een onderzoek naar de vraag of en in hoeverre een executie van de handelszaak mogelijk is*. Dat komt over als een theoretisch en beschouwend thema. Verdere publicaties van hem zijn tamelijk schaars. Zo kon er een enkel artikel van zijn hand gelezen worden in het (thans niet meer bestaande) tijdschrift TVVS (Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen). Frank schreef toen over de procedure tot omzetting van rechtspersonen. Toen ik een keer vertelde dat ik (beginnend) repetitor Ondernemingsrecht in Leiden was, stelde hij mij meteen de vraag wat naar mijn idee de belangrijkste wetsbepaling was. Ik herinner mij dat ik toen zoiets als de vertegenwoordigingsbevoegdheid heb geantwoord. Dat was naar zijn inzicht niet juist, het moest zijn de redelijkheid. Daar had ik niet aan gedacht. Het is ook een breed, universeel onderwerp dat Frank aan de orde stelde.

Frank moesten wij vooral bij zijn voornaam noemen en wij moesten hem ook niet met professor aanspreken. Ondanks het verschil in leeftijd wilde hij blijkbaar vooral graag als *primus inter pares* optreden en dat hebben wij ook altijd gerespecteerd.

Van verschillende oud-bestuursleden van Morphy hoorde ik na mijn aantreden als *ab-actis* in 1986 al gauw hilarische verhalen over een bezoek aan Frank waarbij de genodigden toen rijkelijk bediend waren in zijn wijnkelder. Een aardige anecdote is dat Frank in Poppel was gaan wonen, net over de grens bij Tilburg, maar dat de post (zoals het gebruikelijke convocaat voor de dies) vooral naar zijn postbus in Goirle (Noord-Brabant) moest; de Belgische postierijen deden er immers ruim 10 dagen langer over. Ook daar hebben wij ons aan gehouden.

Frank heeft een lange actieve periode bij Morphy gehad. Of hij ook bestuursfuncties gehad heeft is niet meteen duidelijk, maar ik neem ongezien aan dat hij wel een of meerdere jaren in het bestuur gezeten heeft. Tot onze vreugde kwam hij eind jaren '80 met zijn jaargenoot Gijs van Aardenne de diesviering bijwonen. Vanaf dat moment was Frank met regelmaat weer aanwezig bij diesvieringen, een Lustrumschaak, de lustrumintocht met Morphy en dergelijke gelegenheden. Niet onvermeld mag blijven het in memoriam dat Frank voor de tweede uitgave van Oud Morphy Nieuws geschreven heeft, dit naar aanleiding van het overlijden van Gijs van Aardenne.

Een aantal jaren later, Frank was in Vught komen wonen, werd een groepje van Oud Morphy uitgenodigd om op zijn societeit Amicitia & De Zwarte Arend in Den Bosch te komen schaken. Zo geschiedde en Morphy slaagde er in de gemiddelde leeftijd van de schakers aldaar belangrijk te verlagen. Wij werden hartelijk ontvangen en Frank had geen moeite gehad nieuwe vrienden in het Bossche te maken. Er werd na afloop met allen gegeten in het gezellige Bossche eetcafe de Stip (waar toen nog tegen studentenprijzen gegeten kon worden).

Een aantal jaren later kwam ik Frank tegen op zijn societeit, nu ten tijde van Carnaval, waar hij zeer van genoot. Er was een band die speelde en ik met een kennis moesten beslist blijven eten.

De tijd verstrijkt en de contacten worden wat minder veelvuldig. Wij begrijpen dat Frank op een leeftijd aan het raken is waarop bezoeken aan Morphy in Leiden minder vanzelfsprekend zijn. Wij vonden het toch reeds bijzonder dat Frank ons op hoge leeftijd bleef bezoeken. Er is nog wel telefonisch contact geweest en zijn 95-ste verjaardag zou in het verschiet zijn. Frank schreef mij toen een persoonlijke brief dat hij zijn bezittingen aan het ordenen was, dingen aan het opruimen en wegdoen was en dat dit vermoedelijk zijn laatste brief zou zijn. Dat hoopten wij natuurlijk niet. Enige tijd later besloot ik Frank eens te bellen. Er werd niet opgenomen, dat verontrustte mij want ik meende dat hij een huishoudster had die juist altijd de telefoon opnam. Het emailadres werkte ook niet meer. Bij het nazien van ons adressenbestand zag ik op de reunisten-website van Minerva tot mijn schrik dat hij overleden was. Een afscheid is er dus niet meer van gekomen. Ik ben er van overtuigd dat ik namens allen spreek dat wij Frank nog graag een keer gesproken hadden.

Willem Bierens de Haan

Mijn herinneringen aan Frank Molenaar

Mijn herinneringen aan Frank Molenaar gaan terug naar de tijd dat hij hoogleraar Handelsrecht was aan de Universiteit Tilburg. Dat was aan het begin van de jaren zeventig, toen ik wetenschappelijk medewerker was aan de Economische Faculteit. Inhoudelijk hadden we niet veel met elkaar te maken. We kenden elkaar voornamelijk omdat we werkzaam waren op dezelfde faculteit en gehuisvest op dezelfde gang. Mijn baas was toen professor Tiemstra, die samen met Frank Molenaar in de redactie van een juridisch tijdschrift zat, waarvan ik de naam ben vergeten. Na een aantal jaren op de universiteit te hebben gewerkt, heb ik mijn carrière elders voortgezet. Daarmee eindigden ook mijn contacten met Frank Molenaar. Ik ben hem eigenlijk volledig uit het oog verloren.

Zo'n 35 jaar later ontmoette ik hem tot mijn verrassing in 's-Hertogenbosch op de societeit Amicitia & De Zwarte Arend, waarvan ik sinds 2009 lid was geworden. Frank was al lid sinds 2005. Op zijn initiatief werd op die societeit een schaakclub opgericht. Hij heeft mij gevraagd om er lid van te worden. Het was een klein clubje dat twee keer in de maand op vrijdagmiddag op de societeit schaakpartijen speelde. Als initiator van de club had Frank de taak op zich genomen om leden per mail uit te nodigen voor de schaakmiddag. Dat was geen ingewikkelde klus: we waren maar met zes schakers, met incidenteel een invaller. Maar al gauw werd het Frank teveel, omdat er soms schakers verhinderd waren en dan wist hij niet wat hij moest doen.

Een veel zwaardere taak, in de ogen van Frank, wat het organiseren van de competitie en het bijhouden van de stand. Als meester in de rechten was hij niet geëquipeerd om zo'n taak te vervullen. Gelukkig was er in ons kleine groepje wel een ingenieur, die in staat en bereid

was die taak op zich te nemen. Dat deed hij zeer nauwkeurig en uiterst discreet. Slechts een keer per jaar werd de stand bekend gemaakt en gepubliceerd in een intern medium. In die competitie staat was Frank altijd een middenmoter, net als ik.

Bij de start van de club hadden we nog andere problemen. Want zouden we nou wel of niet met de klok spelen? Dat bleek geen makkelijke vraag. Daarover is lang gediscussieerd, waarbij grofweg sprake was van twee stromingen: zij die vonden dat het ondenkbaar was om mét de klok te spelen en zij die vonden dat het ondenkbaar was om zonder de klok te spelen. Daar is nooit een bevredigende oplossing op gevonden. Maar omdat we allemaal van mening waren dat we bij de start van de club niet konden besluiten om er onmiddellijk mee op te houden, hebben we ons erbij neergelegd om zonder klok te schaken. Dat hebben we geweten. Partijen duurden eindeloos lang. Niet zelden moest een partij worden afgebroken, omdat iemand naar de parkeermeter moest lopen om er wat extra geld in te stoppen.

Bij schaken is concentratie belangrijk. Dat weet iedereen. Schakers zijn zeer gevoelig voor storende geluiden. Op onze schaakmiddagen hadden we vaak met dat probleem te maken. Het punt was namelijk dat Frank niet alleen veel tijd nam om een zet te bedenken, maar daarbij ook hardop zat te denken. Bijvoorbeeld: "oh, dat moet ik niet doen, want dan is mijn dame niet gedekt". Of: "dat paard is levensgevaarlijk. Dat had ik bijna over het hoofd gezien. Oh wacht eens even, ik kan natuurlijk ook..... oh jee, nee, dat kan niet". Eén van onze schakers werd er stapelgek van en is er op een gegeven moment uitgestapt. De club heeft ongeveer tien jaar bestaan. Het streven was om er nieuwe leden bij te krijgen, maar dat is helaas nooit gelukt.

Ik was de jongste van de zes. De rest was bijna 20 jaar ouder. De club is letterlijk een zachte dood gestorven. De een na de ander legde het loodje. Ik ben de ene nog levende van de club.

Bijgaand een foto genomen in december 2012, toen we nog compleet waren en Frank trots in het midden zit als de 'founding father' van schaakclub.

Mooi was die tijd, om met Corry Konings te spreken.

Toon Sanders

In memoriam Will Vollebregt: E2-E4

Freek Moorman van Kappen

Hoe kun je anders een in memoriam van een schaker beginnen die deze opening graag gebruikte. Alhoewel.....

Ik herinner me nog goed hoe Will Vollebregt zich, via via, bij Morphy op Sociëteit Minerva vervoegde. Met zijn trouwe maar ook licht droeve blik, zijn kenmerkende gang, zijn vormeloze vaag grijze regenjas en zijn grote belesenheid en serieuze houding ten aanzien van het schaakspel, had hij wel wat weg van schakers die wij toen-ter-tijd kenden uit de Sovjet-Unie en die internationaal furore maakten. De opening had dus best met E4 kunnen beginnen om dan snel om te schakelen naar de Russische verdediging (E7-E5, P g1-f3, P g8-f6).

Will heeft zich de eerste tijd de ogen uit gekeken, zich verbazend over de malligheid, de studentikoze sfeer en de (ondragelijke?) lichtheid of mogelijk zelfs lichtzinnigheid waarmee binnen Morphy met elkaar en met het edele schaakspel werd omgegaan. Hij voelde zich er echter snel goed thuis, paste zich ook aan en werd een leuke, waardevolle en betrouwbare kracht binnen Morphy. In de loop van de tijd deed hij vrolijk mee met onze lichtvoetige causerieën, of verhitte debatten en discussies over de meest onzinnige onderwerpen. Onderuitgezakt in één van de leunstoelen van de bibliotheek volgde hij eerst de discussie, om dan vervolgens treffend en scherp uit de hoek te komen. Met zijn droge humor wist hij vaak menig discussie in zijn voordeel te beslissen.

Als schaker leverde hij een waardevolle bijdrage aan Morphy. Hoewel hij altijd bescheiden bleef, blijkt zijn belangrijke positie binnen Morphy ook uit het feit dat hij, als buitenlid, zich zowel in mijn laatste bestuursjaar (1989-1990) als in het daaropvolgende bestuursjaar onder Praeses Mout (1990-1991) werd benoemd op de belangrijke bestuursfunctie van Assessor I. Will was ook een vaste kracht in de schaakcompetitie teams waarmee Morphy in die tijd meedeed aan de officiële KNSB-competitie.

Persoonlijk mocht ik Will erg graag. Zoals ik dat doe bij iedereen die mij dierbaar is, had ik een koosnaam voor hem: "Guillaume". Die naam gaf hem de distinctie die hij verdiende, vond ik toen. In die tijd al, was zijn liefde voor de Slavische cultuur duidelijk (en in lijn met de hiervoor gegeven beschrijving). Alleen aan het bord bleef hij altijd serieus en gefocust. Als hij zich vol concentreerde, kon iemand die hem kende, dat aan zijn trekjes zien.

Na mijn afstuderen heb ik het Leidsche leven verlaten om elders te gaan werken. Will en ik zijn elkaar toen uit het oog verloren. Via andere oud-Morphianen hoorde ik af en toe nog wel eens iets over hem. Hij was, als ik me goed herinner, ook daadwerkelijk vertrokken naar Rusland en heeft daar ook een tijd gewoond. We hebben elkaar nooit meer gezien.

Duikend in mijn persoonlijk archief, vond ik nog een partij van 8 januari 1991, gespeeld in de Bibliotheek van de Sociëteit. Will heeft Wit en speelt, in de officiële KNSB-competitieronde, tegen een zekere Sipkema.

Analyse van de partij:

Will speelt hier het Koningsgambiet, een opening die hij vaak speelde. Zwart accepteert het gambiet en slaat de pion op f4.

1.	e4	e5	
2.	f4	ef:	
3.	Pf3	Le7	<i>Zwart speelt de Cunningham defensie</i>
4.	Lc4	Pf6	<i>Tot de 4^e zet is het theorie.</i>

In de daaropvolgende schermutseling weet Will de pion achterstand op de 8^e zet weer terug te winnen.

5.	d3	d5	
6.	ed5:	Pd5:	
7.	Ld5:	Dd5:	
8.	Lf4:	De6+	
- Zwarts zet lijkt goed maar Pc6 was beter geweest. Will pareert de dreiging van Zwarts dame met de enige goede zet:*

9.	De2	De2+	
10.	Ke2	c5	
11.	Pc3	0-0	<i>Will ontwikkelt zijn stukken goed</i>
12.	Pb5	a6	<i>Will dreigt een toren te slaan, zwart ontwikkelt niet</i>
13.	Pc7	Ta7	<i>Will wint een tempo</i>
14.	Pd5	b5	<i>Will wint weer een tempo en zwart blundert...</i>
15.	Lb8	Td7	<i>Will wint een paard, zwart wint een tempo terug</i>
16.	Pe7+	Te7+	<i>Will speelt de beste zet en wikkelt materiaal af</i>
17.	Kd2	c4	<i>zwart lijkt een sterkte positie op te bouwen...</i>
18.	Ld6	Td7	<i>weer weet Will materiaal te winnen...</i>
19.	Lf8	Kf8	<i>stukje bij beetje wordt zwart verder verzwakt...</i>
20.	d4	Lb7	<i>zwart doet wat terug en ontwikkelt eindelijk ook...</i>
21.	c3	h6	

22.	Thf1	Td8	<i>Will brengt de toren in het spel maar zwart ook...</i>
23.	Pe5	f6	
24.	g4	Kg8	<i>zwart doet de best mogelijke zet</i>
25.	Pg6	Le4	<i>zwart lijkt een tempo terug te winnen</i>
26.	Pe7+	Kf7	<i>Will weet het tempo te houden en zet schaak...</i>
27.	Pf5	Kg6	
28.	Tfe1	Ld3	<i>Will geeft zijn toren een vrije lijn, zwart countert...</i>
29.	Te7	Tg8	<i>Will dreigt met schaakmat, zwart verdedigt...</i>
30.	Te6	h5	<i>een heel sterke zet van Will...</i>
31.	Pe7+	...	<i>en zwart geeft op.</i>

Deze partij is typerend voor de stijl van Will. Geen grootse aanvallen of heroïek, maar een zachtjes maar vasthoudend schaven aan de stelling van de tegenpartij, net zolang totdat deze onhoudbaar geworden is. Het bekende latijnse spreekwoord schiet mij hier te binnen: "Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo".

Hij zal binnen Morphy herinnerd worden als een gezellige, betrouwbare schaker die deze edele sport binnen Morphy een serieuze impuls heeft gegeven.

De herinnering aan Guillaume zal ik koesteren, mijn verdere leven lang.

Vaarwel Guillaume!

Van Zwet Aan Zet: het Morphy Snelschaak Toernooi van 1953

In 1953 bestond Morphy negentig jaar en dat werd groots gevierd. Het bestuur bestond toen uit Frank Goudsmit, Jan Willem Versteeg, Bob Ulmann, Paul de Clercq en Willem van Zwet. Zij organiseerden een Internationaal Snelschaak Toernooi, dat in november 1953 in de Stadsgehoorzaal en op Sociëteit Minerva plaatsvond. Natuurlijk was er een ere-comité, dat bestond uit een verzameling hotemetoten, waar men U tegen zei. Onder hen was – uiteraard – ook dr Max Euwe, toen 'schaakkampioen van Nederland' en van 1935-1937 zelfs wereldkampioen. De grootste attractie tijdens het toernooi was echter de een-en-zeventigjarige dr Ossip Bernstein, een Oekraïns-Franse grootmeester, die Emanuel Lasker nog had gekend. Hij kwam uit in de Eregroep, waaraan ook Euwe en Jan Hein Donner deelnamen. De Belg Albéric O'Kelly de Galway ging echter met de eer strijken en won het toernooi. In de groep Oud-leden van het L.S.S.G. Morphy won de onder sommigen van ons nog wel bekende Wim Belinfante.

Bernstein leidde een veelbewogen bestaan. Hij verloor maar liefst driemaal een fortuin. Het eerste ging teloor na de Russische Revolutie, toen hij moest vluchten naar Frankrijk; het tweede tijdens de beurskrach van 1929 en het derde, toen hij na de Duitse bezetting van Frankrijk, ontkwam naar Spanje. Een indrukwekkende illustratie van zijn wederwaardigheden biedt onderstaand verhaal, dat Edward Lasker, een verre verwant van eerder genoemde Lasker, als eerste optekende.

Op 36-jarige leeftijd werd Bernstein in 1918 in Odessa gearresteerd door de Bolsjewistische geheime politie, die de taak had 'contrarevolutionaire' misdaden te onderzoeken en te bestraffen. Bernstein zou worden doodgeschoten door een vuurpeloton, omdat hij juridische adviezen had gegeven aan banken. Op de dag van zijn executie werd het vuurpeloton opgesteld. Maar toen wilde de hoofdofficier de lijst van veroordeelden inzien en herkende de naam van Bernstein, omdat hij een enthousiast schaker was. Na Bernstein te hebben aangesproken, deed hij hem het volgende aanbod. Ze zouden een partij schaken en bij winst zou Bernstein zijn leven en zijn vrijheid herwinnen, bij remise of verlies zou hem hetzelfde lot wachten als de overige ter dood veroordeelden. Bernstein won snel en werd vrijgelaten. Hij ontsnapte aan boord van een Brits schip en vestigde zich in Parijs.

Op de **eerste foto**: burgemeester Van Kinschot de eerste zet doen over de schouder van Bernstein. Tegenstander is Stepan Popel. De jongeman met scherpe scheiding en een rozet op zijn revers is Jaap Fabius, later hoogleraar Kansrekening te Leiden

Op de **tweede foto**: het diner op Sociëteit Minerva

Op de **derde foto** reikt het Morphy-bestuur in aanwezigheid van burgemeester Van Kinschot de (derde) prijs uit Bernstein.

Ik trof helaas geen foto aan van Max Euwe. Hij is wel zien op het *YouTube* filmpje 'Leiden in het Polygoon journaal 1945-1955'. Doorspoelen naar 31:33. Volgens de commentator ging het dr Euwe 'te snel'...

Jan Rutger van Zwet

(advertenties van oud-leden van Morphy)

NOABER

notarissen

VRIEZENVEEN & DEN HAAG

Zorgeloos geregeld.

**KMR
VASTGOED
OPLEIDINGEN**

**Opleiding en Examen
Makelaar Wonen**

- Opleiding Basistheorie
  - Specialisatie
  - Examentraining

Sleutelfamilie

Kent u de Sleutelfamilie van het LUF al?

Elke dag openen onderzoekers en studenten aan de Universiteit Leiden nieuwe deuren. Ze zetten stappen die onze wereld een beetje beter maken – soms groot, soms klein – maar altijd gedreven door nieuwsgierigheid, ambitie en de wens om iets bij te dragen.

Achter al die ontdekkingen staat een groep donateurs die helpt die deuren daadwerkelijk te ontgrendelen: de Sleutelfamilie. Een gemeenschap van betrokken alumni, donateurs en vrienden die geloven in de kracht van kennis en de mogelijkheden die zij ontsluit.

Word nu lid van de Sleutelfamilie via luf.nl/sleuteldrager.

Waarom uw steun verschil maakt

*U maakt nieuwe ontdekkingen mogelijk
U geeft ambitieuze studenten kansen om te groeien
U draagt bij aan innovaties die onze samenleving vooruithelpen
U bent onderdeel van een community die impact maakt*

Sluit u direct aan

Scan de QR-code of ga naar luf.nl/sleuteldrager en ontdek de verschillende sleutelrollen van het Leids Universiteits Fonds.
Samen openen we deuren voor de toekomst.

Leids Universiteits **Fonds**

